

KOLEGIUM NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT PEDAGOGIKI

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

mgr Anna Baracz

DOSKONALENIE ZAWODOWE NAUCZYCIELI SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH W POWIECIE PUŁAWSKIM W LATACH 1999 – 2016

Promotor: prof. UR dr hab. Edmund Juśko

Przedmiotem prezentowanej pracy jest doskonalenie zawodowe nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych w powiecie puławskim w latach 1999 – 2016. System doskonalenia zawodowego nauczycieli we współczesnej rzeczywistości oświatowej stanowi bowiem interesującą perspektywę edukacyjną.

Nauczyciel w dzisiejszej rzeczywistości musi ciągle się doskonalić. W zawodzie nauczycielskim wpisane jest ciągle doskonalenie, rozwijanie i poszerzanie swojej uprzedniej i aktualnej wiedzy, jak również dalszy rozwój osobowości. Nauczyciel pracuje w ciągle zmieniającej się rzeczywistości społecznej, w związku z tym stale musi dążyć do sprostania wymaganiom tej rzeczywistości. Można przyjąć, że jedynie coś co jest stałe w profesji nauczyciela to zmiana¹.

Całościowe ujęcie tematyki doskonalenia zawodowego nauczycieli pozwala wskazać ważny wymiar funkcjonowania oświaty. Doskonalenie musi uwzględniać zatem równoległe organizację procesu dydaktyczno-wychowawczego (nowe treści i metody nauczania, nowe technologie, korzystanie z różnych form zdobywania i przekazywania wiedzy, interdyscyplinarność naukową – wychodzenie poza nauczany przedmiot i korzystanie z dorobku nauk pokrewnych, praca w klasach o zróżnicowanym składzie społecznym,

¹ B. Krupa, *Doskonalenie nauczycieli jako element kształcenia ustawicznego*, WSHP, Sandomierz, s. 13.

etnicznym, z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, przygotowanie ucznia do zmieniającego się rynku pracy, do korzystania z wiedzy i informacji itp.) jak i nabywania umiejętności z zakresu profilaktyki, pedagogiki i psychologii (rozumienie mechanizmów i praw rządzących psychiką oraz zachowaniami człowieka, emocjami, procesami motywacji, rozumienie wpływu procesów poznawczych – postrzegania, myślenia, wyobrażania, pamięci, zapobieganie wszelkim patologiom społecznym, uzależnieniom cywilizacyjnym itp.) oraz rozwoju swojej osobowości (ten obszar jest w największym stopniu wynikiem doświadczeń własnych wyniesionych z okresu wychowania i motywacji wewnętrznej – żaden program akademicki, nawet o wielkiej ilości godzin, nie jest w stanie „uformować” nauczyciela). Doskonalenie zatem musi być wielostronne (szczególnie w kontekście zwiększonych oczekiwań nie tylko ze strony uczniów, ale również rodziców oraz społeczeństwa, które stawia nauczycielom coraz to wyższe wymagania) oraz wielodzielnicowe, co pozwoli zagwarantować u nauczycieli: 1) wiedzę na temat swojego przedmiotu i przedmiotów pokrewnych, 2) wiedzę pedagogiczną, 3) umiejętności i kompetencje potrzebne do ukierunkowania i wspierania uczniów, 4) zrozumienie społecznych i kulturowych wymiarów edukacji².

Doskonalenie zawodowe nauczycieli w powiecie puławskim nie było dotychczas przedmiotem opracowań naukowych, ani żadnych innych publikacji. Dla celów niniejszej pracy analizie poddano akty prawne (ustawy, rozporządzenia, uchwały) dotyczące badanego obszaru, sprawozdania, raporty, diagnozy prowadzone w PCDZN w Puławach, materiały obrazowe (zdjęcia). Wielu informacji dostarczyły publikacje OKE, GUS oraz materiały znajdujące się w Wydziale Edukacji Starostwa Powiatowego w Puławach. Jednak najważniejsze okazały się materiały źródłowe pochodzące z archiwów PCDZN.

Celem teoretycznym badań była prezentacja systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli w powiecie puławskim w latach 1999 – 2016. Zamierzeniem badawczym było rozpoznanie i opis uwarunkowań istniejącego systemu na określonym obszarze w aspekcie historycznym, terytorialnym, oświatowym. Z jednej strony podjęto próbę opisanie bazy dydaktycznej szkół ponadgimnazjalnych, jak również przedstawiono wnikliwą analizę przemian zachodzących w systemie szkolnictwa ponadgimnazjalnego (prawnym, organizacyjnym, systemowym) w powiecie puławskim, z jednoczesnym wskazaniem kierunków rozwoju w układzie chronologicznym, z drugiej zaś strony przedstawiono działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli w Puławach jako placówki doskonalenia nauczycieli. Cel teoretyczny badań miał zatem charakter poznawczy.

² Tamże, s. 13.

Celem praktycznym prowadzonych badań było określenie obszarów w zakresie doskonalenia nauczycieli w powiecie puławskim wymagających zmiany lub poprawy.

Praca miała również na celu inspirowanie do dalszych badań w obszarze organizacji profesjonalnego wsparcia nauczycieli. Stanowi próbę całościowego podejścia do zagadnień z zakresu doskonalenia i doradztwa zawodowego nauczycieli w powiecie puławskim i ukazania kierunków jego rozwoju na przestrzeni 17 lat z uwzględnieniem PCDZN jako fundamentalnego czynnika wspierającego nauczycieli i system szkolnictwa na badanym terenie.

Metodą badawczą przyjętą w niniejszej pracy była monografia pedagogiczna uzupełniona metodą sondażu diagnostycznego.

Prezentowana praca składa się z części teoretycznej i empirycznej. Taki układ problemowy pozwolił na prezentację uwarunkowań lokalno-historycznych i w świetle tych rozważań umożliwił prezentację wyników analiz empirycznych.

W rozdziale pierwszym opisano z zachowaniem chronologii zmiany w systemie szkolnictwa ponadgimnazjalnego w powiecie puławskim w latach 1999 – 2016. Wskazując na liczne transformacje tego systemu.

Drugi rozdział poświęcono analizie społeczności nauczycielskiej w latach 1999 – 2016 z uwzględnieniem struktury kwalifikacji i poziomu wykształcenia.

Rozdział trzeci zawiera przegląd form doradztwa i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Czwarty rozdział eksploruje działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Zawodowego w Puławach, omawiając strukturę kadry dydaktycznej, zadania i formy działalności placówki oraz poddano analizie bazę materialną Centrum.

Rozdział piąty porusza problem doskonalenia nauczycieli w kontekście nadzoru pedagogicznego, wskazano rolę i znaczenie zarówno nadzoru pedagogicznego władz szkolnych jak i nadzoru dyrektora szkoły.

W rozdziale szóstym poddano analizie znaczenie bazy materialnej szkół ponadgimnazjalnych powiatu puławskiego w procesie doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Siódmy rozdział zawiera analizę stanu aktualnego, wskazuje potrzeby, postulaty i oczekiwania nauczycieli i kadry zarządzającej szkół powiatu puławskiego. Całość analiz empirycznych badań i wniosków z nich wynikających stało się naturalnym podsumowaniem podjętych w pracy rozważań.

Prezentowana praca przyniosła odpowiedź na niektóre pytania dotyczące preferencji doskonalenia w zakresie tematyki, form, metod doskonalenia zawodowego nauczycieli w powiecie puławskim. Problematyka podjętych badań może stać się asumptem do dalszych poszukiwań o charakterze naukowo-poznawczym nie tylko na badanym przez Autorkę obszarze, ale w skali województwa czy kraju.

Z uwagi na złożoność problemu, bogactwo materiałów źródłowych, ogrom aktów prawnych, ilość zmiennych, nadal istnieje wiele obszarów, mogących stanowić inspirację dla kontynuacji zaprezentowanych badań i analiz.